

Schoonheid in de ruimtelijke ordening (door Selby van Holthe)

We kennen allemaal wel de ervaring dat, als we naar iets moois kijken of luisteren, we onszelf en onze problemen voor een moment vergeten. Dit kan op elk ogenblik gebeuren, bijvoorbeeld in een museum of als we buiten lopen. Dat het voor de meeste mensen belangrijk is om in een mooie omgeving te wonen, zal voor niemand als een verrassing komen. Niet voor niets heeft demissionair minister Hugo de Jonge het Nationale Programma voor Ruimtelijke Kwaliteit 'Mooi Nederland' genoemd. Ook buiten Nederland zien we aandacht voor een mooie leefomgeving. Een goed voorbeeld hiervan is de in 2018 opgestelde en door alle Europese ministers van cultuur ondertekende *Verklaring van Davos*, waarin opgeroepen wordt om onze omgevingskwaliteit te bevorderen. Aanvullend op deze verklaring is er een kwaliteitssysteem (*Baukultur*) ontwikkeld dat bestaat uit acht criteria, waarvan 'schoonheid' er één is. Schoonheid blijkt echter een lastig onderwerp te zijn om te bespreken of te onderzoeken, al roept de *verklaring van Davos* hier wel toe op. Een mogelijke reden hiervoor kan zijn dat schoonheid zich moeilijk laat definiëren. Naast het gegeven dat er geen objectieve definitie van schoonheid bestaat, kun je ook niet kwantitatief vaststellen hoeveel schoonheid er in de ruimtelijke ordening precies nodig is. Dit betekent dat het criterium 'schoonheid' in het kwaliteitssysteem *Baukultur* niet meetbaar of te evalueren is. In Nederland zien we dat het gebruikelijke jargon van de ruimtelijke ordening gevuld is met objectief meetbare en kwantitatieve termen en de term 'schoonheid' liever vermeden wordt. Aangezien de schoonheidservaring voornamelijk als iets subjectiefs wordt gezien, vinden veel mensen dat het niet thuis hoort in beleidsstukken.

Maar op welke wijze moeten wij dan toch gehoor geven aan de *Verklaring van Davos* en haar oproep om meer onderzoek te verrichten naar de rol van schoonheid in de ruimtelijke ordening? Welk vakgebied moet zich hier dan mee bezighouden? Een voor de hand liggend antwoord zou kunnen zijn: De architectuur! Natuurlijk zijn het de architecten die van oudsher bezig zijn met schoonheid. Niet alleen architectuur kent een lange traditie wat betreft reflectie op schoonheid, maar de filosofie ook. Genoeg reden dus om het begrip schoonheid in de ruimtelijke ordening aan een filosofische en ook architecturale analyse bloot te stellen.